

TRE ARMÉER

Av överste NILS LUND

UNDER de fem sista åren har mänskligheten levt under en ständigt stegrad fruktan för ett nytt världskrig.

Denna fruktan har bara *en* anledning — Sovjets och Världskommunismens expansion och strävan efter världsherravälde, ett herravälde som för underkuvade folk innebär frihetens förlust, terror och polisvälde.

Fria länder har slutit sig samman inför den hotande faran.

Denna den fria världens strävan mot en militär sammanslutning, mot ett försvarsförbund med gemensamma väpnade styrkor har tagit sig olika uttryck.

I dagens läge har ej mindre än tre olika internationella militära organisationer utkristalliserats och aktualiserats.

Dessa tre organisationer är *Förenta Nationernas universella armé* (eller världspolis), som dock hittills endast begränsats till de trupper, som kämpa på Korea under general Ridgways överbefäl, vidare den livaktiga och under utbyggnad varande *Atlantpakt-armén* samt slutligen den ännu så länge blott på papperet existerande *Europaarmén*.

FN-arméns raison d'être kan uttryckas i maximen: »Kollektiv säkerhet förutsätter kollektiv beredskap.»

Koreakrisen har med all önskvärd tydlighet visat att Förenta Nationernas hittillsvarande kollektiva säkerhetssystem icke är tillräckligt betryggande.

Det måste på något sätt stärkas och göras fullt pålitligt.

Generalförsamlingen antog också vid sin femte session i november förra året den s. k. *Achesonplanen*, som i princip innebär följande.

Därest ett »nytt Korea» skulle inträffa måste FN omedelbart kunna träda i funktion — även om säkerhetsrådet är förlamat av ett ryskt veto.

De olika medlemsstaterna bör därför organisera speciella FN-förband, som vid behov ställs till Förenta Nationernas förfogande.

Vid en kollektiv militär aktion insättes i första hand dessa förband.

Redan i fredstid bör givetvis medlemsstaterna ha avlägsnat sådana bestämmelser i författning och lagstiftning, som innebär förbud att använda landets trupper utanför gränserna. Vidare måste förberedelser vara vidtagna för snabb utrustning, transport m. m. av de speciella FN-förbanden.

En *kommitté*, som under det gångna året överarbetat Achesonplanen, föreslår bl. a. att FN redan i fredstid skall ställa militära experter till medlemsstaternas förfogande för rådgivning beträffande utrustning, organisation och utbildning av FN-förbanden.

Vidare har kommittén tänkt sig att FN vid angrepp skall inrätta en högsta verkställande militär myndighet och anförtro denna aningen till en viss enskild stat (jfr USA och de nuvarande befälsförhållandena för Koreakriget) eller till en grupp av stater (t. ex. Apakten).

Däremot synes det f. n. inte vara tal om att i fredstid ha en sådan högsta militär instans till förfogande för strategisk planläggning.

Vid en lokalt begränsad väpnad konflikt, där man icke behöver ingripa med FN:s *hela* säkerhetssystem, kan generalförsamlingen (eller säkerhetsrådet) uppdraga åt en *regional* organisation (exempelvis Apakten) att gå till aktion mot fridstöraren.

Achesonplanens genomförande har emellertid mött ganska liten förståelse från medlemsstaternas sida.

Sedan planen i november 1950 blivit antagen av generalförsamlingen avkrävdes medlemsstaterna skyndsamt besked om vilka åtgärder, de avsåge att vidtaga med anledning av beslutet. Så sent som i medio av april 1951 hade ännu inget svar inkommit till FN. Efter en förnyad enträgen uppmaning anlände så småningom en del svar. De första kom (som sig bör) från USA, Storbritannien och Frankrike. Dessa länder förklarade sig positivt inställda till Achesonplanen, men hänvisade samtidigt till de stridskrafter, som de redan insatt i Korea, respektive Indo-Kina eller ställt till Apaktens förfogande i Europa.

En axplockning bland svaren från de övriga medlemmarna ger följande resultat.

Nederländerna förklarade sig ur stånd att ställa ytterligare trupp utöver Koreakontingenten till FN:s förfogande.

Vissa Sydamerikanska stater lämnade positivt svar, bland andra Brasilien. Andra åter ställde sig avvaktande.

Indiens svar var direkt avvisande.

Pakistan ansåg sig ej kunna för närvarande ställa trupp till FN:s förfogande på grund av det spända förhållandet till Indien.

Danmark och Norge åberopade sina insatser på den europeiska kontinenten (ockupationsbrigaderna i Tyskland) men förklarade sig likväl villiga att upprätta speciella FN-förband. Vartdera landet ställde i utsikt en bataljon.

I Sverige är frågan som bekant »under förnyad utredning».

Av Förenta Nationernas 60 medlemsstater har emellertid många icke ens gjort sig besväret att besvara den brådskande förfrågan.

I sin redogörelse för FN:s sjätte verksamhetsår understryker generalsekreteraren *Trygve Lie* kravet på att FN:s medlemsstater måste klarare och mer oförbehållsamt än hittills förplikta sig att uppsätta särskilda FN-förband så att FN verkligen skall få en möjlighet att upprätthålla den kollektiva säkerheten. »I nuvarande världsläge är det av yttersta vikt att FN tillförsäkras tillräcklig väpnad makt och ekonomiska resurser för att avskräcka vilken nation det vara må från att bryta freden.»

Han påpekar vidare att FN enligt stadgarna alltid skall vara berett ingripa om freden hotas eller brytes — varhelst i världen det vara må.

Han erkänner det berättigade i regionala sammanslutningar (t. ex. Apakten) men han anser, att dessa endast kunna vara komplement till den universella säkerhetsorganisationen.

Vid den nu pågående *FN-sessionen i Paris* kommer frågan om speciella FN-förband att tagas upp — trots ett starkt motstånd från Sovjet.

Påtryckningarna från USA på de passiva och avvaktande medlemsstaterna blir säkerligen mycket starka, därest de tre storas nedrustningsförslag definitivt faller till marken. Utsikterna till en uppgörelse med Sovjet förefaller minimala att döma av Vysjinskijs hittillsvarande inställning till förslaget.

De fria länderna måste därför bereda sig på ökad spänning och därmed ökade rustningsbördor för att förhindra att det tredje världskriget bryter ut eller, om detta icke är möjligt, försvara friheten i världen.

Västmakternas nedrustningsförslag har därför kombinerats med en deklaration, som i otvetydiga ordalag förkunnar, att man är oryggligt besluten fortsätta med att uppbygga de styrkor, som erfordras för den fria världens försvar — så länge den nuvarande internationella spänningen råder.

Apakten är ursprungligen icke ett globalt utan endast ett regionalt system. Därpå tyder ju bl. a. namnet — »North Atlantic Treaty Organization».

Ett globalt system — FN — fanns ju redan före Apaktens tillkomst. Men Apakten kom till just emedan Förenta Nationerna icke hade sådana militära maktmedel till sitt förfogande, att de kunde garantera fred och frihet åt en värld, som alltmera hotades av Sovjets och Världskommunismens aggressioner. Tjecko-Slovaikiets underkuvande blev larmsignalen för de fria länderna utanför järnridån att sluta sig samman i en militär pakt.

Rent statsrättsligt sett innebar denna åtgärd icke något brott mot FN:s principer. Tvärtom. I dess stadgar rekommenderas uttryckligen bildandet av regionala sammanslutningar inom den större ramen.

I den händelse FN icke i längden skulle kunna hävda sin auktoritet som global myndighet (på grund av Östblockets obstruktion) — så kommer förmodligen Apakten att mer och mer få påtaga sig det ansvar och de funktioner, som rätteligen borde åvila Förenta Nationerna.

För detta antagande talar även den omständigheten att Apakten f. n. strävar efter att bredda sin bas, att utvidga sitt territorium långt utöver Nordatlantens kustländer.

Man får ett allt tydligare intryck av att pakten håller på att spränga sin ursprungliga snäva ram och att den tenderar att utveckla sig till ett »den fria världens FN».

Namnet — North Atlantic Treaty Organization — täcker sålunda ej längre begreppet.

Genom *Greklands* och *Turkiets* upptagande griper pakten nu över hela den europeiska kontinenten och skulle ett *Mellersta Östernkommando* bli organiserat som en underavdelning av Apakten utsträckes dennas maktsfär sålunda även över Främre Orienten — fjärran från Nordatlanten.

I rent militärt avseende medför en breddning, en utvidgning av Apakten icke blott fördelar utan även vissa nackdelar.

Fördelarna är ju så påtagliga att de icke behöva närmare förklaras.

Nackdelarna åter består ju i en »urvattning» av tillgängliga militära resurser, i en uttänjning av en kedja så pass långt att länkarna hotar att brista.

Det är ännu ej fullt klart hur man tänkt sig infogandet av

Grekland, Turkiet och det blivande Mellersta Östernkommandot i paktens försvarssystem.

Vid den planläggning, som nyligen ägde rum i Aten och Ankara med de tre storas militära ledare under ordförandeskap av USA:s generalstabschef general Bradley kom man till det preliminära resultatet att Grekland borde ingå i Eisenhowers Europakommando, utgörande dess högra flygel, under det att Turkiet skulle vara hörnstenen i det blivande Mellersta Östernkommandot, som borde vara självständigt i förhållande till Eisenhower eller, med andra ord, en »parallellorganisation» till Europakommandot.

I *Mellersta Östernkommandot* bör ingå — förutom Turkiet — Egypten och arabländerna.

Den egyptiska krisen har t. v. omöjliggjort realiserandet av denna plan.

Utan egyptisk medverkan blir det emellertid svårt att organisera ett effektivt försvar i Mellersta Östern och man kan därför utgå ifrån, att Storbritannien och de övriga ledande makterna inom Apakten icke kommer att lämna någon möjlighet outnyttjad att övervinna Egyptens motstånd. Utsikterna härför är dock f. n. mycket små.

För den händelse det skulle visa sig omöjligt att få en uppgörelse till stånd med Egypten är Apaktens högsta ledning nu sysselsatt med att utarbeta ritningarna till ett Mellersta Östernkommando — utan Egypten. Man känner sig för icke blott hos arabländerna, utan även i Israel. Dessa stater ha informerats, men några formella inbjudningar lär ej ha utgått till någon av dem. Problemet att förena de hittillsvarande bittra fienderna är svår-
bemästrat.

Frågan om var Mellersta Östernkommandots högkvarter skall förläggas har ävenledes diskuterats. Sannolikt blir det på Cypern eller i Turkiet.

Vid *Apaktsrådets nyligen avslutade möte i Rom* avhandlades bl. a. givetvis även frågan om ett kommando för Mellersta Östern, en »Levantpakt» — men man kunde icke enas om en slutgiltig lösning.

Hela detta ömtåliga problemkomplex uppsköts till nästa råds-
möte, som skall äga rum under loppet av februari månad 1952 i Lissabon.

Spaniens anslutning till Apakten har ju varit en livligt omdebatterad utrikespolitisk och militär fråga. Det kompakta motstånd, som rests främst från brittiskt och franskt håll gentemot

de då och då uppdykande förslagen från USA att inlemma den iberiska halvön i pakten, har ju främst bottnat i den omständigheten att Francos stat icke kan redovisas som en demokrati i västerländsk mening.

USA synes ha givit efter för detta motstånd och för närvarande är den amerikanska militärledningen endast intresserad av att få baser i Spanien för sitt flyg och sin flotta.

Någon mera omfattande upprustning av den spanska krigsmakten med amerikansk hjälp synes icke vara omedelbart förestående.

Apaktsarmén är en realitet. Dess trupper i Europa under Eisenhowers befäl stå redo att ta emot stöten — därest den ryska ångvälden skulle sättas igång in över den europeiska kontinenten.

Men de äro fåtaliga — vid detta års slut endast omkring femton fullt utrustade och stridsberedda divisioner.

Behovet av snabb förstärkning till Eisenhowers arméer är sålunda skriande — men Frankrike, England och de övriga europeiska Apaktsländerna sviktar under rustningsbördan.

För att avväga de militära kraven med hänsyn till Apaktsstaternas ekonomiska resurser arbetar sedan några veckor tillbaka Trumans specielle rådgivare Averell Harriman i Paris i spetsen för en särskild Apaktskommitté.

Vid *Apaktsmötet i Rom* var frågan, hur man på kortast möjliga tid skall kunna förstärka Eisenhowers arméer, det mest brännande och mest brådskande spörsmålet.

Man enades visserligen om ett principbeslut, att våren 1952 skall Apaktsstyrkorna i Europa uppgå till 40 stridsberedda divisioner — men den ekonomiska sidan av saken är fortfarande olöst. Harriman kunde ännu ej presentera någon lösning.

Delvis nya aspekter på det ur militär synpunkt mycket intressanta *förhållandet mellan FN och Apakten* har nyligen framlagts av Sir Gladwyn Jebbs, brittiska regeringens representant i säkerhetsrådet.

Times har i en ledare närmare utvecklat dessa tankegångar, som utgår från det utan tvekan realistiska bedömandet att vår planet under en avsevärd tid framåt — kanske i generationer — kommer att vara uppdelad i två väsensskilda världar — Västerlandet och Östblocket.

Om man över huvud taget kan hoppas på att dessa två världar — trots en ständig spänning — skulle kunna leva utan öppet krig vid sidan av varandra så skulle FN-institutionerna även i ett

dylikt läge kunna komma att spela en mycket stor roll såsom skiljedomare och medlare.

FN skulle med andra ord bli ett forum, där representanter för bägge dessa världar kunde mötas och där även neutrala stater — om nu sådana över huvud taget kommer att existera — skulle kunna utöva sitt inflytande i utjämnande syfte.

I vissa kretsar har man dragit den slutsatsen av Times storpolitiska förkunnelser att FN icke får göras till en antikommunistisk allians — Apakten fungerar ju redan i viss mån som en dylik motvikt — utan i stället bör man till varje pris bevara Förenta Nationernas universella karaktär.

Rollfördelningen mellan FN och Apakt i det förutsatta läget skulle sålunda vara klar. FN blir den universella instansen över Västblock och Östblock, Apakten det militära instrumentet, den militära motvikten, som Västblocket nödvändigtvis måste ha organiserad så länge som Östblocket hotar den fria världen med sin militarism, terror och polisvälde.

Europaarméns tillkomst annonserades för snart ett år sedan på franskt initiativ genom *Plevenplanens* offentliggörande.

Denna plan gick i stort sett ut på att Västeuropas fria demokratiska stater skulle skapa en gemensam europeisk armé, som skulle ersätta de olika nationalarméerna.

I samband härmed borde en överstatlig »Europaregering» inrättas.

Även Västtyskland skulle få delta. Enligt de franska förslagsställarna dock på ett sådant sätt, att uppkomsten av en tysk nationell armé förhindrades. Detta kunde ske genom att de västtyska truppkontingenterna stacks in i och blandades upp med de övriga nationernas divisioner.

Västtyskland vill gärna delta — men endast på basis av fullständig jämlikhet i militärt och politiskt avseende.

En internationell konferens under franskt ordförandeskap har sedan februari 1950 varit sysselsatt med detta problem.

Frågan har hopkopplats med västtyskarnas krav på ett nytt fredskontrakt.

Planerna på Europaarmén har de sista månaderna kommit något i skymundan — delvis beroende på att Apakten och dess militära expansion allt mer tilldragit sig uppmärksamhet.

Vid de tre storas konferens i *Washington* i september togs dock frågan om Europaarmén upp på »det högsta planet».

Inställningen till Plevenplanen var då positiv. Den skulle genomföras — om än med vissa modifikationer.

USA utlovade sitt aktiva intresse. Storbritannien lovade likaså att stödja planens genomförande, men avsåg dock icke att delta såsom medlem i den planerade Europafederationen och Europaarmén.

Denna borde med andra ord endast bli en rent kontinental armé under fransk ledning. De övriga deltagande länderna skulle vara Västtyskland, Italien och Beneluxstaterna.

Så togs frågan upp igen — »bakom kulisserna» vid den nu pågående FN-sessionen samt vid Apaktens Rommöte.

De, som hade hoppats att frågan om en Europaarmé och därmed planerna på ett enande av Europa skulle föras framåt, har all anledning att känna sig djupt besvikna.

De faktorer, som främst ha hindrat förverkligandet av en europeisk armé, är följande.

Storbritannien, som tidigare varit positivt inställt, förklarade nu definitivt, att det ej avser att bidra till en dylik armé.

Beneluxstaterna, som likaledes tidigare förefallit överens med Plevenplanens upphovsmän, deklarerade, att de icke vill underordna sig en överstatlig myndighet.

Genom de Gaulles avståndstagande från Europaarmén (i varje fall i dess nuvarande form) har möjligheterna för Pleven att vinna gehör i franska nationalförsamlingen för sin plan ytterligare minskats.

I Västtyskland är motståndet mot den »Europaarmésinnade» Adenauer mycket starkt. Oppositionen under Schumacher motsätter sig visserligen icke »a priori» en västtysk upprustning — men ställer hårdare villkor än Adenauer.

Sovjets inställning till Europaarmén är på förhand given.

Intet skulle vara mer olägligt för Sovjets och Världskommunismens expansionssträvanden i Europa än ett upprustat och med Västmakterna förenat Västtyskland.

Allt göres därför av Moskva för att förhindra att denna plan realiserar.

Detta är helt enkelt Sovjets viktigaste utrikespolitiska problem f. n.

Den världspolitiska situationen har inte sedan det sista världskriget varit så dramatisk som just nu i dessa mörka decemberdagar.

Nils Lund

År 1952 kommer måhända att bli det kritiska året i Världens historia. Härpå tyder många tecken.

De fria staternas trygghetsproblem måste därför *snarast* lösas — på ett eller annat sätt. Redskapet må sedan bli FN-armén, Apaktsarmén eller Europaarmén.
